

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๕๔

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๕๓

วันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

ประธานวุฒิสภามีหนังสือวุฒิสภา ด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๘/๑๗๕๓ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อส่งคำร้องของนายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ และคณะ รวม ๑๘ คน มายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช ผู้ถูกร้องที่ ๑ และความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม ผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ ๑ ระหว่างพิจารณาคดี ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๖) จึงไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีของผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อไป กรณีเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้มีคำสั่งจำหน่ายคำร้องเฉพาะผู้ถูกร้องที่ ๑

ความเห็น

พิเคราะห์บทบัญญัติ มาตรา ๒๕๙ และมาตรา ๒๖๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้วเห็นว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป

ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ขึ้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ขึ้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ กรณีจึงเป็นบทบังคับให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นด้วย รวมทั้งให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพื่อให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบ และหากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีหุ้นส่วนเกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัท และประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย ในกรณีการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๙ วรรคสาม ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะป้องกันมิให้มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ของส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นการต้องห้ามในลักษณะที่เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่หรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตน คู่สมรส และบุตร หรือเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักธรรมาภิบาล และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ข้อเท็จจริงจากคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และทางใต้สวน พร้อมเอกสารประกอบ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ว่าพลตรีหญิง จันทิมา แสนเนียม ซึ่งเป็นคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพลตรีหญิง ชกานฎา จันทรวงศ์ จัดตั้งคณะบุคคลวรจันทรขึ้นเมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๕ มีเงินลงทุนที่ระบุไว้ในสัญญา

คนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีวัตถุประสงค์ในการรับตรวจสอบบัญชีและจัดทำบัญชี และคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้จัดการและมีอำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ แต่เพียงผู้เดียว ส่วนพลตรีหญิง ชกานาฏ ไม่ได้นำเงินมาลงทุนแต่อย่างใด มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดตั้งคณะบุคคลดังกล่าวเพียงเพื่อต้องการประโยชน์ทางภาษีเพื่อให้ฐานเงินได้เล็กลง เนื่องจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ รับจ้างตรวจสอบบัญชีและจัดทำบัญชีมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ จนกระทั่งปี ๒๕๔๕ มีฐานเงินได้สูงเมื่อรวมรายได้อื่น ๆ ทั้งคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเพียงผู้เดียว พลตรีหญิง ชกานาฏ ไม่เคยรับรู้เกี่ยวข้องไม่ว่าในเรื่องรายรับ รายจ่าย การเสียภาษี ไม่เคยรับรายได้หรือส่วนแบ่งจากคณะบุคคลวรรจันท์ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ จึงได้มีการจดทะเบียนยกเลิกคณะบุคคลวรรจันท์ดังกล่าว

คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า คณะบุคคลวรรจันท์เป็นห้างหุ้นส่วน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ อันจะทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

พิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ ที่บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” แล้วเห็นว่า ห้างหุ้นส่วนจะต้องมีลักษณะดังนี้ (๑) สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน (๒) เพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน และ (๓) ประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าการตั้งคณะบุคคลวรรจันท์ขึ้นมาก็เพื่อจัดตั้งเป็นหน่วยภาษีแยกต่างหากจากบุคคลที่ร่วมเป็นคณะบุคคล ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนปรากฏว่า พลตรีหญิง จันทิมา คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้ลงทุนและดำเนินการกิจการคณะบุคคลวรรจันท์ รวมทั้งเป็นผู้รับประโยชน์จากการกระทำการแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่มีการแบ่งปันส่วนแบ่งรายได้แก่ พลตรีหญิง ชกานาฏ ที่มีชื่อร่วมเป็นคณะบุคคลแต่อย่างใด การจดทะเบียนจัดตั้งคณะบุคคลวรรจันท์เป็นเพียงการตั้งฐานภาษีใหม่โดยไม่ประสงค์จะมีการผูกพันกัน กิจการของคณะบุคคลวรรจันท์เป็นกิจการของ พลตรีหญิง จันทิมา คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เพียงผู้เดียว กรณีไม่เข้าข่ายของการเป็นคณะบุคคล ไม่ครบองค์ประกอบของการเป็นห้างหุ้นส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ การกระทำของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมิใช่การกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ